

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt onsdag den 17. november 2021

Sag 61/2021

A

(advokat Mads Lyshøj Ulrikkeholm)

mod

Ekspres Bank A/S

(advokat Kristian Haagen Larsen)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af fogedretten i Roskilde den 5. marts 2020 (FS 21-343/2019) og af Østre Landsrets 22. afdeling den 22. december 2020 (B-678-20).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Jan Schans Christensen, Jens Kruse Mikkelsen og Anne Louise Bormann.

Påstande

Kærende, A, har nedlagt påstand om, at fogedsagen nægtes fremme.

Indkærede, Ekspres Bank A/S, har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Ved låneaftale af 10. juli 2018 blev der optaget et lån hos Ekspres Bank A/S på 13.400 kr. Lånedokumentet blev underskrevet ved brug af As NemID-oplysninger (brugernavn, kode og nøglekort).

Ekspres Bank A/S søgte efterfølgende det digitale lånedokument tvangsfuldbyrdet hos A ved fogedretten i Roskilde. I forbindelse med fogedrettens behandling af sagen har A den 5. maj 2019 og den 5. marts 2020 afgivet forklaring. Af hans forklaring fremgår bl.a.:

”... at han havde skrevet med en på Messenger, som udgav sig for at være en pige ved navn Christina Larsen fra Holbæk. Han ville på det tidspunkt gerne have en kæreste. Hun forsøgte at presse ham til at sende sit NemID. Hun sagde, hun skulle bruge det til at

betale en regning. Hun sagde ikke, hvad det var for en regning, eller hvad beløbet var. Det stod på over 1-2 måneder, hvor hun konstant pressede ham. Hun pressede ham blandt andet ved at tilbyde ham sex. Der blev udvekslet pornografiske billeder mellem dem. Han håbede, hun ville komme hjem til ham og tilbyde ham sex. Til sidst gav han efter og tog et billede af sit NemID (nøglekort), som han sendte til hende på Messenger. Han skrev desuden sin nem-id-kode til hende. Det var omkring juni/juli 2018. Derefter hørte han ikke mere fra hende. Efterfølgende kunne man ikke længere søge hendes profil frem på Facebook.

...

I starten skete der ikke mere, så han troede ikke, der var sket noget ved det. Men i løbet af efteråret 2018 begyndte han at få breve fra forskellige firmaer som f.eks. Ekspres Bank og Norwegian Bank, både med almindelig post og i e-boks. Det var først, da han modtog disse breve, at han blev klar over, der var optaget lån i hans navn.

...

Der gik ikke særlig lang tid, før han besluttede at sige det til sin hjemmevejleder, B. Der gik måske et par uger. Det var omkring august/september 2018. Han viste hende brevene og fortalte, hvad der var sket.

A oplyste, at han ikke er under økonomisk værgemål. Før denne episode kunne han holde øje med sine konti på netbank, hvilket han gjorde et par gange om ugen.

...

Han vidste godt, at det var sine personlige oplysninger, han udleverede. Det undrede ham, at hun skulle bruge hans NemId til at betale regninger, men hun blev ved med at presse og presse, så han gav efter til sidst.”

Det fremgår af en erklæring af 2. oktober 2019 fra As praktiserende læge C bl.a., at:

”A er mentalt udviklingshæmmet. Han har svært ved at gennemskue sammenhænge og er generelt lidt naiv i sin tilgang til en række forhold, herunder også økonomiske.

Jeg vil mene at hans mentale niveau svarer nogenlunde til en 7 årig.”

Af hjemmevejleder Bs forklaring for fogedretten den 5. maj 2019 og den 5. marts 2020 fremgår bl.a.:

”... at A er udviklingshæmmet. Samme dag hun fik at vide af A, hvad der var sket, gik hun med A i banken, hvor de fik spærret alle konti og nem-id. På vej til banken ringede B til politiet og anmeldte det, og dagen efter tog en anden hjemmevejleder A med på politistationen. Der verserer nu en sag hos Københavns Vestegns Politi. Da B kom på arbejde den efterfølgende mandag, ringede hun til samtlige kreditorer og forklarede dem sagen. Der var 10 kreditorer i alt, og de fleste valgte at sætte en streg over det, mens to kreditorer fastholdt deres krav.

Hjemmevejleder B oplyste desuden, at A kun havde kontokig, dvs. han kunne følge med i sine konti, men kunne ikke overføre penge. Han havde en lommepengekonto, hvor der hver uge gik lommepenge ind, som han kunne hæve med et hævekort.

Hans lønkonto er hans nem-konto. Hvis lånebeløbene er gået ind på hans nem-konto, kan de være overført til en anden konto med det samme.

...

Vestegnens Politi har oplyst, at de har efterforsket denne sag parallelt med en anden sag i Rødovre også med en udviklingshæmmet mand. A har ikke været i retten med sagen. De har fundet frem til gerningsmanden, men kunne vist ikke bevise det.

Hun hjælper A med oprydning og rengøring og med økonomien og forklarer hans sager for ham. Hun er på hjemmebesøg hos A en gang ugentlig. A benytter derudover kommunens tilbud bl.a. et spisetilbud 7-8 timer om ugen. A føler sig ensom og vil gerne have en kæreste.

Før i tiden havde A svært ved at lade være med at bruge sine penge. Han har aldrig stiftet gæld, men kan have svært ved at overskue, at ikke alt skal bruges på en gang. Han har en lukket konto til boligopsparing og en lukket konto til ferieopsparing, Banken overfører 800 kr. hver uge på et lommepengekort til ham. Det er opgaver, som hun har støttet A med. Hun har været vejleder for A i omkring 10 år.

Adspurgt til lægeerklæringen er det vidnets opfattelse, at A er dygtig til tekniske udfordringer på et afgrænset område, men på det følelsesmæssige plan er han umoden og har ikke forståelse for, hvordan tingene hænger sammen. De snakker hver torsdag om, hvordan andre mennesker reagerer og hvorfor de gør, som de gør. A kan ikke overskue konsekvenserne af sine handlinger.”

Fogedretten i Roskilde afsagde kendelse den 5. marts 2020. I kendelsen anføres bl.a.:

”Retten lægger til grund, at parterne er enige om, at A har handlet uforsvarligt ved at udlevere sine personfølsomme oplysninger til en ukendt person, der angiveligt gjorde sidstnævnte i stand til at misbruge dem til bl.a. at optage det i sagen omhandlede lån.

Det afgørende er herefter om den indgåede aftale er uforbindende for A, fordi det må antages, at han på grund af hæmmet psykisk udvikling manglede evnen til at handle fornuftsmæssigt.

Efter bevisførelsen, navnlig lægeerklæringen, lægger retten til grund, at A er psykisk udviklingshæmmet, og at det medfører, at han har brug for støtte både til sine personlige og økonomiske forhold, uden at der er iværksat værgemål for ham.

Efter As forklaring var han længe tilbageholdende med at udlevere sine personfølsomme oplysninger til brug for kvindens betaling af en regning, og først efter lang tids pres udleverede han dem, sandsynligvis i håbet om at modtage ”en belønning” i form af fysisk samvær med hende.

Retten finder, at As ved sin handlemåde var klar over, at han ikke blot skulle udlevere oplysningerne til hvem som helst. Der er herefter ikke den fornødne sammenhæng mellem As handicap og udleveringen af de personfølsomme oplysninger. Det forhold, at han blev forsøgt lokket og derefter presset til at udlevere oplysningerne, kan ikke føre til et andet resultat.

...
Sagen kan fremmes til udlæg hos A for 17.543,21 kr. ”

A kærede fogedrettens kendelse til Østre Landsret, som den 22. december 2020 stadfæstede fogedrettens kendelse. I landsrettens kendelse anføres det bl.a.:

”Landsretten finder, at A ved at udlevere sit nøglekort til NemID sammen med brugernavn og adgangskode til tredjemand som sket har udvist en sådan grad af uagtsomhed, at han i forhold til Ekspres Bank A/S som udgangspunkt hæfter for lånoptagelsen på af-taleretligt grundlag, selv om underskriften ikke er tilføjet digitalt af ham selv, og at gældsbeviset kan danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse, jf. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5, jf. stk. 4, 1. pkt.

Uanset at det efter de foreliggende lægelige oplysninger må lægges til grund, at A lider af en hæmmet psykisk udvikling, tiltræder landsretten af de af fogedretten anførte grunde, at der ikke er det fornødne grundlag for at antage, at A som følge af sin hæmmede psykiske udvikling manglede evnen til at handle fornuftsmæssigt i relation til at råde over sit nøglekort til NemID.

Herefter kan bestemmelsen i værgemålslovens § 46 ikke føre til et andet resultat.”

Anbringender

A har anført navnlig, at han på tidspunktet for indgåelsen af låneaftalen var omfattet af værgemålslovens § 46, der er en stærk ugyldighedsgrund. Han er derfor ikke bundet af låneaftalen. Det fremgår af lægeerklæring af 2. oktober 2019, at han er mentalt udviklingshæmmet med et mentalt niveau svarende til en 7-årig.

Det er ikke afgørende, at han ikke er under værgemål, da værgemålslovens § 46 også omfatter personer, som ikke er under værgemål.

Som følge af sin psykiske udviklingshæmning har A ikke haft begreb om, at han skulle passe på sine personoplysninger. Han har ikke forstået rækkevidden af at fremsende sine NemID-oplysninger til en anden.

Han er således blevet franarret sine NemID-oplysninger af en fiktiv profil på Messenger som følge af sin manglende evne til at handle fornuftsmæssigt. Der foreligger slet ikke en viljestilkendegivelse fra ham.

Fogedsagen bør på denne baggrund nægtes fremme.

Ekspres Bank A/S har anført navnlig, at A ikke har dokumenteret, at han var omfattet af personkredsen i værgemålslovens § 46, da han alene har fremlagt en kortfattet lægeerklæring, der ikke underbygges af øvrige faktuelle forhold. Tværtimod bor A i eget hjem, har et arbejde og er selv ansvarlig for sine økonomiske forhold.

Selv hvis A var omfattet af personkredsen i værgemålslovens § 46, havde hans psykiske udviklingshandicap ingen betydning for låneaftalens indgåelse, hvilket er en forudsætning for, at værgemålslovens § 46 finder anvendelse.

Det følger af As forklaring for fogedretten, at han var fuldt bekendt med, at han ikke måtte udlevere sine fortrolige oplysninger til tredjemand, men at han udleverede dem alligevel i håbet om at modtage en belønning i form af fysisk samvær med den pågældende tredjemand. Han vidste endda, at tredjemand skulle bruge oplysningerne, fordi hun manglede penge til at betale en regning.

A var således bevidst om formålet med at udlevere sine NemID-oplysninger og var i stand til at overskue konsekvenserne herved. Han manglede derfor ikke evnen til at handle fornuftsmæssigt i medfør af værgemålslovens § 46, og han er derfor bundet af låneaftalen med *Ekspres Bank A/S*.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om A hæfter for lånet hos *Ekspres Bank A/S* på aftaleretligt grundlag, eller om låneaftalen må anses som uforbindende for ham i medfør af værgemålslovens § 46.

Aftaleretlig hæftelse

Det er fastslået i retspraksis, herunder i Højesterets kendelser af 8. januar 2019 (UfR 2019.1192 og UfR 2019.1197), at en NemID-indehaver efter omstændighederne kan hæfte for et lån på aftaleretligt grundlag, selv om underskriften ikke er tilføjet digitalt af indehaveren selv. Der skal i den forbindelse foretages en konkret vurdering af det samlede hændelsesforløb.

Højesteret tiltræder landsrettens vurdering af, at A ved udleveringen af sine NemID-oplysninger som sket har udvist en sådan grad af uagtsomhed, at han i forhold til *Ekspres Bank A/S* som udgangspunkt hæfter for låneoptagelsen på aftaleretligt grundlag.

Værgemålslovens § 46

Efter værgemålslovens § 46, stk. 1, er en aftale ikke bindende, hvis det må antages, at den er indgået af en person, der på grund af sindssygdhed, herunder svær demens, hæmmet psykisk udvikling, forbigående sindsforvirring eller en lignende tilstand, manglede evnen til at handle fornuftmæssigt.

Efter de lægelige oplysninger lægger Højesteret til grund, at A var psykisk udviklingshæmmet. Hans læge har skønnet, at hans mentale niveau svarer til en 7-årig. Han får bistand fra en kommunal hjemmevejleder, som har forklaret, at han har svært ved at overskue, at alle hans penge ikke kan bruges på en gang. Hans økonomi var derfor tilrettelagt sådan, at han ikke selv kunne overføre penge, men fik overført lomme penge hver uge på et hævekort.

Højesteret finder på denne baggrund, at det må antages, at A på grund af hæmmet psykisk udvikling har været ude af stand til at forstå de økonomiske konsekvenser af at udlevere sine NemID-oplysninger til en anden og konsekvenserne af at optage lån. Højesteret finder derfor, at låneaftalen ikke er bindende for ham, jf. værgemålslovens § 46.

Højesteret tager herefter As påstand til følge, således at fogedforretningen nægtes fremme.

Thi bestemmes:

Fogedforretningen nægtes fremme.

I sagsomkostninger for fogedretten skal Ekspres Bank A/S betale 7.500 kr. til statskassen.

I sagsomkostninger for landsret og Højesteret skal Ekspres Bank A/S betale 7.500 kr. til A.

Kærefgiften tilbagebetales.